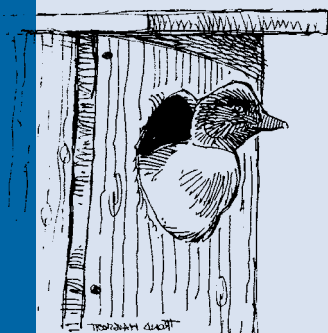

Fuglelivet ved Nosa, Lyseren, Enebakk kommune våren–sommeren 2009

Ill. Trond Haugskott

Det takserte området sommeren 2009

Trond Aspelund,
Rune Christensen, Espen Støtterud-Christensen

Tilleggsdata av Svein Dale

Utarbeidet av Christine Fleissner Sunding og Håkan Billing

Norsk Ornitologisk Forening,
avd. Oslo og Akershus

Innledning

På oppdrag fra Hille Melbye Arkitekter AS har Norsk Ornitologisk Forening, avd. Oslo og Akershus gjennomført kartlegging av fuglelivet ved Nosa, Enebakk kommune, våren og sommeren 2009. Bakgrunnen for kartleggingen er utarbeidelse av reguleringsplan for området med ønske om å få regulert området slik at det kommer mer i samsvar med dagens krav til fritidsbebyggelse, og at området Lyseren er registrert i Direktoratet for naturforvaltnings Naturbase som et viktig beite-, raste- og leveområde for en rekke fuglearter.

Feltobservasjoner i området er gjort av Trond Aspelund (TAS), Rune Christensen (RUC) og Espen Støtterud Christensen (ESC). I tillegg er det tatt med eldre observasjonsrapporter utført av Svein Dale (SDA).

Rapporten er utarbeidet av Christine F. Sunding og Håkan Billing.

Områdebeskrivelse

Området som omfattes av reguleringsplanen er delvis hytteområde og delvis LNF-område, og består av to deler, Lyserbråten og Nosa.

Lyserbråten er et hytteområde som vender forholdsvis bratt ned mot den nordvestre delen av Lyseren, med partier med blandingsskog, hovedsakelig bestående av bjørk, furu og gran. Deler av blandingsskogen er velegnet for mange fuglearter, og særlig området mot den lille dammen sør for Lyserbråten er attraktivt for fugler.

Nosa er en ganske flat halvøy øst for Lyserbråten. På den indre delen av Nosa ligger det en del hytter, mens ytre del er en delvis skogkledd knaus. Det er partier med fin løvskog på Nosa som er velegnet for fugl.

Metode

For å i størst mulig grad sikre at utredningen omfatter både rastende og hekkende arter ble området undersøkt fem ganger i løpet av sesongen 2009, med ett besøk i april, ett besøk i mai, to i juni og en siste undersøkelse i juli. Feltarbeidet omfattet en generell invertering av området med 5 timer per gang. Ved det første besøket i april ble ikke Nosa fysisk besøkt, men arter som ble hørt og sett på Nosa fra Lyserbråten ble registrert. Ved dette besøket var alt synlig vann på Lyseren fortsatt islagt bortsett fra noen få råker langs kantene.

Resultater

Totalt ble det observert 60 fuglearter i løpet av feltarbeidet våren og sommeren 2009. Det er også tidligere gjort observasjoner av fugler ved Lyseren, og det er nå registrert over 100 arter ved innsjøen (SDA pers. med.). Av disse tidligere observasjonene er de fleste gjort i de østligere områdene av Lyseren hvor det er mindre hyttebebyggelse enn i de vestlige områdene, og disse observasjonene er derfor mindre relevante for Nosaområdet. De fleste artene som ble sett og hørt ved Nosa er vanlig forekommende hekkefugler i Akershus, men noen av artene som er observert ved Lyseren er av interesse bl.a. da enkelte av artene har status som truede arter. Disse vil bli nærmere omtalt i de neste avsnittene.

Dvergspett (*Dendrocopos minor*) er observert i Nosa-området under besøket i april (se tabell under). Dette er en art som i Norsk Rødliste 2006 (Kålås m.fl.) har status som sårbar. Det er anslått at bestanden i hele Norge ikke er høyere enn 2330–5510 par, med et estimat på 100–200 par i Oslo og Akershus. Både tidligere og nyere data viser at arten er blitt mer fåtallig på Østlandet (Gjershaug m.fl. 1994, Lislevand m.fl. 2009). Arten er avhengig av skog med en høy andel løvtrær, hvor det må være et stort innslag av døende og døde trær, og hvor tilgangen på insekter er god gjennom hele året (Gjershaug m.fl. 1994). Dvergspetten ble sett på næringssøk ved den lille dammen sør for Lysebråten. Det var ingen tegn til hekking, men dette området ved dammen er en egnet biotop for arten.

I tillegg til dvergspett, er også flaggspett (*Dendrocopos major*), grønnspett (*Picus viridis*) og svartspett (*Dryocopus martius*) registrert i området. Dette tyder på at det finnes en del eldre trær og døende trær i området, noe som gir god tilgang på insekter som næringskilde for spetteartene.

Storlom (*Gavia arctica*) er i Norsk Rødliste 2006 (Kålås m.fl.) listet som sårbar, men observasjonene av denne arten er fra den østre delen av Lyseren, og er således ikke av betydning for Nosa-området.

Det samme gjelder i stor grad for observasjonene av toppdykker (*Podiceps cristatus*). Arten er oppført som nær truet i den Norsk Rødliste 2006 (Kålås m.fl.), men er i Oslo og Akershus mer utbredt enn mange andre steder i landet.

En observasjon av fiskeørn (*Pandion haliaetus*) er gjort ved Lyseren i slutten av august. Denne arten har status som nær truet i Norsk Rødliste 2006 (Kålås m.fl.). Fiskeørn krever god tilgang på fisk, og Lyseren kan være et egnet jaktområde for arten. For hekking krever arten gamle og storvokste trær, særlig furu, og hekkeplassen benyttes år etter år (Gjershaug m.fl. 1994). Ingen tegn til hekking av fiskeørn er funnet i Nosa-området, og observasjonen ved Lyseren i august kan være et individ på trekk sørover.

I tillegg til de overnevnte artene er observasjonen av stjertmeis (*Aegithalos caudatus*) ute på Nosa interessant. Mye tyder på at arten har hekket i Nosa-området i 2009. Stjertmeis hekker i frodig løv- og blandingsskog, gjerne ved våtmarksområder hvor det finnes høystammet skog (Gjershaug m.fl. 1994).

Observasjoner gjort under kartleggingen 2009:

	20.04.2009 15.00-20.00 (TAS)	23.05.2009 07.00-12.00 (TAS)	07.06.2009 07.30-12.30 (RUC, ESC)	22.06.2009 06.00-11.00 (TAS)	27.07.2009 08.00-13.00 (TAS)
Knoppsvane		1 (M)			
Stokkand	10 (MM)	6 (MM)		4 (FF)	13
Kvinand	2 (M+F)	5 (3M+2F)	1 (F)	5 (FF)	1
Laksand	2 (M+F)	1 (F)			
Toppdykker					2
Gråhegre	1	1		1	
Enkeltbekkasin	1 (spill)				
Skogsnipe	2				
Strandsnipe		1	1		
Hettemåke	1	12		6	2
Fiskemåke	4			1	3
Makrellterne		2	3	4	1
Ringdue	1	5	5	7	4
Gjøk		1	1		
Tårnseiler			3	8	12
Grønnspekk	1		1		2
Svartspekk	1				
Flaggspekk	2	1	1	1 (M)	3
Dvergspett	1				
Låvesavle				1	1
Taksvale			5		3
Trepiplerke		4		3	
Linerle	5	1	2	5	1
Gjerdsmett	1	1		4	
Jernspurv	1	2	2	4	
Rødstrupe	13	5	2	2	14
Ringtrost	1				
Svarttrost	4	5	5	4	3
Gråtrost	15	20	15	5	2
Måltrost	6	3	1	1	
Rødvingetrost	17	5		1	
Tornsanger		1	1		
Hagesanger		3	1	4	1
Munk		6	4	7	1
Gransanger	1				
Løvsanger		20	10	15	12
Fuglekonge	2	2	3		2
Gråfluesnapper		2		1	
Svarthvitfluesnapper		3 (2 M+1 F)	1	2 (M+F)	
Stjertmeis	1		3 (2 juv.+1 ad)		1
Løvmeis				1	
Svartmeis	2	1			1
Blåmeis	5	6	4	20	30
Kjøttmeis	8	7	5	25	40
Spettmeis		1	5	7	6
Nøtteskrike					1
Skjære	7	6	5	11	6
Kråke	10	8	2	6	13
Ravn	1				2
Stær			40		
Pilfink			2	3	2

	20.04.2009 15.00-20.00 (TAS)	23.05.2009 07.00-12.00 (TAS)	07.06.2009 07.30-12.30 (RUC, ESC)	22.06.2009 06.00-11.00 (TAS)	27.07.2009 08.00-13.00 (TAS)
Bokfink	20	20	1	16	12
Bjørkefink	1				
Grønnefink	6	8	2	4	40
Grønnsisik	30	15	50	30	30
Grankorsnebb		5		7	7
Gran-/furukorsnebb			20		
Dompap	3		2		2
Gulspurv	1	5	2	3	3
Sivspurv	1	3		1	1

Andre observasjoner fra Lyseren

18. april 2003 (SDA)

Brunnakke 2; Krikkand 12; Toppsykker 2; Dvergspett 1

27. april 2006 (SDA)

Sangsvane 3; Trane 2; Vendehals 1; Trepplerke 2; Ringtrost 7; Løvsanger 3

2. mai 2007 (SDA)

Knoppsvane 4; Kanadagås 4; Kvinand 8; Laksand 2; Storlom 1; Toppsykker 10; Storskarv 2; Gråhegre 1; Skogsnipe 1; Strandsnipe 1; Hettemåke 120 (to jevnstore kolonier på holmer); Fiske-
måke 20; Makrellterne 6; Vendehals 2 (sy); Gulerle 1; Møller 1 (sy); Gransanger 1 (sy); Svarthvit
fluesnapper 1; Stillits 1; Sivspurv 1

31. mai 2007 (SDA)

Knoppsvane 2; Kanadagås 8; Kvinand 10 (inkl ett kull); Laksand 3 (F); Storlom 3; Toppsykker 9;
Spurvehawk 1; Skogsnipe 1; Strandsnipe 1; Tårnseiler 150; Tretåspett 1 (trommende); Sandsvale 1;
Låvesvale 50; Taksvale 100; Gulerle 1; Gulsanger 2 (sy); Svarthvit fluesnapper 7 (sy); Stjertmeis 4
(2 par); Tornskate 1 (M); Sivspurv 7 (sy)

25. august 2009 (SDA)

Laksand 4; Toppsykker 11; Musvåk 1; Fiskeørn 1; Gulerle 2; Tornskate 2; Nøttekråke 1; Stillits 2;
Grankorsnebb 10

